

5-րդ ԴԱՍԱՐԱՆ

ՍՆՈՒՑՈՒՄ ԵՎ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆ
ԹԵՄԱ՝ Առողջ սնուցում (3 ժամ)
Նպատակը
<p>Սովորողների շրջանում ձևավորել դրական վերաբերմունք առողջ սննդային վարքագծի, ֆիզիկական ակտիվության և սպորտի վերաբերյալ: Ներկայացնել առողջ սնուցման սկզբունքները, օգնել տարբերակել հիմնական սննդային խմբերը, պատկերացում կազմել օրգանիզմի սննդանյութերի օրական պահանջների վերաբերյալ՝ կախված տարիքից, քաշից, ֆիզիկական ակտիվությունից և առողջական խնդիրներից:</p>
Թեմայի վերջնարդյունքները
<ol style="list-style-type: none">
1. Ճանաչել հիմնական սննդային խմբերը:
2. Բացատրել, թե որ սննդային խմբերից կարելի է ստանալ ածխաջրերը, սպիտակուցները, ճարպերը, վիտամինները, բջջանյութը, հանքային տարրերը, ջուրը, և դրանց հիմնական գործառնությունները օրգանիզմի համար:
3. Մեկնաբանել, թե ինչպես է մարսվում սնունդը
4. Բացատրել «առողջ ափսեի» սկզբունքները: Մեկնաբանել, թե ինչ է նշանակում «սնվել առողջ» և թե ինչու է դա կարևոր ներկայում և ապագայում:
5. Տարբերակել ընդհանուր և սեփական առողջարար և վնասակար սննդային սովորությունները: :
6. Տարբերել ազգային և ժամանակակից առողջարար և վնասակար սննդատեսակները
7. Բացահայտել տարբեր մշակութային, էթնիկ, կրոնական սննդային սովորությունները:
8. Բացատրել օրգանիզմի սննդային պահանջների փոփոխությունները՝ կախված տարիքից, քաշից, ֆիզիկական ակտիվությունից և առողջության որոշակի խնդիրներից:
9. Ներկայացնել սեփական վնասակար սննդային սովորություններն առողջարար դարձնելու եղանակները:

ՍՆՈՒՑՈՒՄ ԵՎ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆ
10. Ներկայացնել ֆիզիկական ակտիվության նշանակությունը առողջության համար:
Բովանդակություն
<ul style="list-style-type: none"> • Ֆիզիկական ակտիվության և առողջության կապը: • «Առողջ ափսեի» սկզբունքները: • Հիմնական մակրո- և միկրոսնդանյութեր, աղբյուրները, օրգանիզմում մարսվելու եղանակները: • Օրգանիզմի պահանջների փոփոխությունը տարբեր վիճակներում: • Սննդային սովորություններ:
Առաջարկվող գործունեության ձևերը և թեմայի բնույթից բխող շեշտադրման ենթակա սկզբունքներ
<p>Անհատական կամ խմբային աշխատանք սեփական սննդային սովորությունների վերլուծման և փոփոխության մասին:</p> <p>Գործնական աշխատանք՝ «առողջ ափսեին» համապատասխան ազգային կամ ընտանեկան ճաշատեսակների պատրաստում: Վստահելի աղբյուրներից, կայքերից տեղեկության հայթայթում: Հետազոտական աշխատանք տարբեր մշակութային, էթնիկ, կրոնական սննդային սովորությունների վերաբերյալ:</p>
Միջառարկայական կապեր
Տեխնոլոգիա, ֆիզիկական կուլտուրա, բնագիտություն, գրականություն

ԱՃ, ՉԱՐԳԱՑՈՒՄ, ՀԻԳԻԵՆԱ
ԹԵՄԱ՝ Մարմնի փոփոխությունները (2 ժամ)
Նպատակը
Օգնել պատկերացում կազմել կյանքի տարբեր փուլերում մարմնի հետ կատարվող փոփոխությունների մասին, տրամադրել համապատասխան գիտելիք հիգիենայի կանոնները պահպանելու, համապատասխան հմտություններ ձևավորելու համար: Օգնել հասկանալ գովազդի ազդեցությունը:

Տրամադրել գիտելիք տարբեր առողջական խնդիրների պարագայում հիգիենայի պահպանման անհրաժեշտության վերաբերյալ:

Թեմայի վերջնարդյունքները

1. Ներկայացնել, որ մարմինը փոփոխվում է կյանքի տարբեր փուլերում, այդ թվում՝ հասունացման շրջանում: Ընդունել յուրաքանչյուր մարդու մարմնի յուրահատկությունը, բացատրել, որ յուրաքանչյուր մարդու, այդ թվում հաշմանդամություն ունեցող մարդու մարմինը լինում է տարբեր՝ ըստ ձևի և չափի:
2. Տիրապետել առողջ հիգիենիկ սովորություններին՝ մաշկի, եղունգների, մազերի, հագուստի և կոշիկների խնամքին: Ընկալել տարբեր առողջական խնդիրների պարագայում հիգիենայի պահպանման և բժիշկների խորհուրդներին պարտադիր հետևելու անհրաժեշտությունը:
3. Հասկանալ և բացատրել գովազդի նպատակը և ազդեցությունը մեր ընտրության վրա, օրինակ՝ հիգիենիկ միջոցներ գնելիս: Ընտրել առավել անվտանգ հիգիենայի միջոցներ:
4. Նկարագրել դեռահասային տարիքի ֆիզիկական փոփոխությունները աղջիկների շրջանում, ինչ պարբերությամբ է տեղի ունենում դաշտանը, ինչպես պահպանել հիգիենան (միայն աղջիկների համար):

Բովանդակություն

- Մարմնի փոփոխությունները կյանքի տարբեր փուլերում:
- Մարմինների յուրահատկություններ:
- Հիգիենիկ հմտություններ: Հիգիենայի առանձնահատկությունները՝ առողջական խնդիրներով պայմանավորված:
- Գովազդի ազդեցությունը և մեր ընտրությունը:

Առաջարկվող գործունեության ձևերը և թեմայի բնույթից բխող շեշտադրման ենթակա սկզբունքներ

Տեսանյութերի, նկարների դիտում և քննարկում, վստահելի աղբյուրներից, կայքերից տեղեկատվության հայթայթում:

Դիտարկում

Անձնական հիգիենայի և հասունացման հետ կապված նուրբ թեմաները, այդ թվում՝ հատուկ կարիքներ կամ հաշմանդամություն ունեցող անձանց վերաբերող, ուսուցիչներին առաջարկվում է քննարկել առանձին աղջիկների և տղաների հետ, բուժաշխատողի ներգրավմամբ:

Միջառարկայական կապեր

Կենսաբանություն, գրականություն, ֆիզիկական կուլտուրա

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ, ՎՏԱՆԳԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՒՄ

ԹԵՄԱ՝ Վտանգներ, բնական բնույթի արտակարգ իրավիճակներ, առաջին օգնություն (4 ժամ)

Նպատակը

Ձևավորել արտակարգ իրավիճակների ժամանակ կողմնորոշվելու, համապատասխան գործողություններ կատարելու և ցուցումներին հետևելու հմտություններ: Օգնել գնահատել իր և ուրիշների հնարավորությունների սահմանները և պատկերացնել անհրաժեշտ գործողությունները՝ հավանական կամ առկա վտանգի դեպքում:

Օգնել գնահատել ստեղծված արտակարգ իրավիճակը, օգնություն կանչել և սեփական անվտանգությունն ապահովելով՝ նախաձեռնել տուժածների վիճակի նախնական զննում և նրանց անվտանգության ապահովման միջոցառումներ, ցուցաբերել առաջին օգնություն (ԱՕ) վնասվածքների և արյունահոսությունների ժամանակ:

Թեմայի վերջնարդյունքները

1. Ճանաչել տարբեր վտանգավոր բնական երևույթներ, դրանց հետևանքների նվազեցման ուղիներ որոնել:
2. Առանձնացնել, խմբավորել անվտանգության կանոնները տարբեր վտանգների դեպքում՝ երկրաշարժ, սելավ, փոթորիկ, կայծակ, հրդեհ, չպայթած զինամթերք:
3. Նկարագրել անհրաժեշտ գործողությունները հավանական վտանգի դեպքում, հիմք ընդունելով սեփական հնարավորությունները:
4. Անհրաժեշտության դեպքում կարողանալ օգտվել օգնության հեռախոսահամարից:
5. Ճանաչել ոսկրամկանային վնասվածքների նշանները:
6. Ցուցաբերել ԱՕ տարբեր տեսակի ոսկրամկանային վնասվածքների ժամանակ: Նշել արյունահոսության տեսակները, տարբերակել լ վտանգավոր արյունահոսությունը:
7. Ցուցաբերել ԱՕ արյունահոսության ժամանակ:
8. Բացատրել ինչ չի կարելի անել վտանգավոր արյունահոսության ժամանակ:

Բովանդակություն

- Բնական երևույթներն ու դրանց հետևանքները:
- Անվտանգության կանոնները տարբեր վտանգների դեպքում:
- Հաշվարկել սեփական հնարավորությունները և անհրաժեշտ գործողությունները հավանական վտանգի դեպքում:
- Առաջին օգնություն՝ տարբեր արտակարգ իրավիճակներում վնասվածքների դեպքում:

**Առաջարկվող գործունեության ձևերը և
թեմայի բնույթից բխող շեշտադրման ենթակա սկզբունքներ**

Տեսանյութերի ցուցադրում և քննարկում, պրեզենտացիաներ, առաջին օգնության կիրառման գործնական աշխատանքներ՝ մոդելավորում և իրավիճակի խաղարկում:

Միջառարկայական կապեր

Բնագիտություն, ֆիզիկական կուլտուրա

ՀՈԳԵԿԱՆ, ՀՈՒՉԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՄԱ՝ Հաղորդակցում (2 ժամ)

Նպատակը

Խորացնել պատկերացումները հաղորդակցում հասկացության և հաղորդակցման արդյունավետ ձևերի մասին: Օգնել կիրառել ոչ վերբալ հաղորդակցման միջոցները:

Օգնել ձևավորել հաղորդակցման հմտություններ, մասնավորապես՝ վեճերի, բախումների և բանակցությունների շրջանակներում:

Թեմայի վերջնարդյունքները

1. Տարբերակել, նկարագրել և ցուցադրել արդյունավետ և ոչ արդյունավետ հաղորդակցման ձևեր և օրինակներ:
2. Կիրառել ոչ վերբալ հաղորդակցման միջոցները տարբեր իրավիճակներում:

3. Կիրառել հաղորդակցման արդյունավետ միջոցներ՝ խմբից դուրս մնացած անձին ներգրավելու նպատակով:

Բովանդակություն

- Հաղորդակցում, հասակակիցների հետ արդյունավետ շփման հմտություններ՝ ապրումակցում, հանդուրժողականություն, լսելու և հասկանալու ունակություն:
- Ոչ վերբալ հաղորդակցում և դրա կարևորությունը:

Առաջարկվող գործունեության ձևերը և թեմայի բնույթից բխող շեշտադրման ենթակա սկզբունքներ

Դերային խաղեր, քննարկում, խմբային և զույգերով աշխատանք

Միջառարկայական կապեր

Գրականություն

ՓՈՒՆՉԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՍԵՌԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԹԵՄԱ՝ Ընկերություն եվ սեռերի հավասարություն (4 ժամ)

Նպատակը

Քննարկել ընկերության տարբեր տեսակները և օգնել գիտակցելու ընկերության ձևավորման համար կարևոր հատկանիշները: Ճանաչել սեռային դերերը, սեռային կարծրատիպերը ու դրանց շուրջ թյուրընկալումները: Նպաստել յուրաքանչյուրի հավասար հնարավորությունների և իրավունքների մասին տեղեկացվածության բարձրացմանը և սեռերի հավասարության նշանակության ընկալմանը:

Թեմայի վերջնարդյունքները

1. Ճանաչել ընկերության տարբեր ձևերը:
2. Թվարկել այն հատկանիշները, որոնք կօգնեն փոխհարաբերությունների և ընկերության ձևավորմանը:
3. Հստակեցնել պատկերացումները սեռերին վերագրվող դերերի մասին, դրանց առնչվող թյուրընկալումների օրինակներ բերել:
4. Բերել սեռային կարծրատիպերի օրինակներ:

5. Զննարկել մասնավորապես դեռահասների շրջանում տարածված կարծրատիպերը և դրանց կապը սեռային անհավասարության հետ:
6. Դիտարկել սեռային անհավասարության օրինակներ դպրոցում, համայնքում, ընտանիքում, այլուր՝ հիմնավորելով պաշտպանված լինելու իրավունքով:

Բովանդակություն

- Ընկերության ձևավորում և ընկերության տեսակները:
- Սեռային դերեր և կարծրատիպեր:
- Հնարավորություններ և հավասար իրավունքներ:

Առաջարկվող գործունեության ձևերը և թեմայի բնույթից բխող շեշտադրման ենթակա սկզբունքներ

Զննարկում, քարտային և ինտերակտիվ խաղեր, խմբային և զույգերով աշխատանք, տեսանյութերի դիտում:

Միջառարկայական կապեր

Ես և իմ հայրենիքը, գրականություն

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՍՈՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՎԱՐՔԱԳԾԱՅԻՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԹԵՄԱ՝ Հասակակիցների ազդեցությունը, վնասակար սովորությունների հետևանքները (2 ժամ)

Նպատակը

Օգնել գիտակցել հասակակիցների դրական և բացասական ազդեցությունը, հնարավոր հետևանքները:
 Տրամադրել տեղեկատվություն և զարգացնել «ոչ» ասելու հմտություններ:
 Ծանոթացնել տարածված վնասակար սովորություններին և դրանց հետևանքներին:

Թեմայի վերջնարդյունքները

1. Տարբերակել դրական և բացասական վարքագծերը ըստ դրանց հավանական հետևանքների:
2. Բացատրել արարքների հնարավոր հետևանքները:

3. Մեկնաբանել ավկոհոյի, ծխախոտային և երկրորդային ծխի վնասները, ազդեցությունը ֆիզիկական գործունեության վրա, ներառյալ՝ մարզական պատրաստվածության:
4. Կարևորել հասակակիցների կամ ավելի մեծերի բացասական ճնշմանը դիմակայելու կարողությունը՝ ծխախոտի և ավկոհոյի օգտագործման հարցում:
5. Կարողանալ մերժել և «ոչ» ասել նման առաջարկներին:

Բովանդակություն

- Հասակակիցների դրական և բացասական ազդեցությունը, հնարավոր հետևանքները:
- Ինչպես դիմակայել բացասական ազդեցությանը, ինչպես ասել «ոչ»:
- Ավկոհոյի, ծխախոտի և երկրորդային ծխի վնասները, ազդեցությունը ֆիզիկական գործունեության վրա, ներառյալ՝ մարզական պատրաստվածության:

Առաջարկվող գործունեության ձևերը և թեմայի բնույթից բխող շեշտադրման ենթակա սկզբունքներ

Տեսանյութերի դիտում և քննարկում, իրավիճակների քննարկում, ինտերակտիվ խաղեր, դերային վարժություններ

Միջառարկայական կապեր

Կենսաբանություն, գրականություն, ֆիզիկական կուլտուրա
Ներդասարնթացային կապեր՝ Հոգեկան, հուզական և սոցիալական առողջություն թեմաների հետ

